

G'OYALARNING JAMIYAT HAYOTINI TARTIBGA SOLISHDAGI TA'SIRI

Termiz davlat pedagogika instituti Tarix fakulteti Milliy g'oya, ma'naviyat
asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 1-kurs talabasi

Normurodova Madina

ANNOTASIYA: Ushbu maqolada g'oyalarning kelib chiqishi, xususiyati, davlat va jamiyat, insonlar hayotini tartibga solishdagi ta'siri haqida ezgulikni ulug'lab tinchlikni qadrlaydigan, mamlakat rivojiga o'z hissasini qo'sha oladigan bunyodkor g'oyali fuqarolarni tarbiyash uchun amalga oshirilishi lozim bo'lgan ishlar ko'rsatilgan.

KALIT SO'ZLAR: G'oya, ma'naviyat mafkura, globallashuv, bunyodkor g'oya, vayronkor g'oya .

KIRISH. Hozirgi kunda yangilanish sari jadal odimlar bilan borayotgan jamiyatimiz taraqqiyotining rivojlanishidagi eng asosiy muammo bu-farzandlarimizni ma'naviy, mafkuraviy dunyoqarashini boyitish, o'zligini anglashga, vatanparvarlik tuyg'usini uyg'otishga ko'maklashish hisoblanadi. Bunday vaziyatda biz kabi ma'naviyat targ'ibotchilarining harakat qilishini talabtala botchilarining harakat qilishini talab etadi. Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov quyidagi so'zlarni takidlaganlar: "Yer yuzida qancha inson yashaydigan bo'lsa, barmog'ining izi ham, ichki dunyosi ham bir xil bo'lgan ikkita odamni topish, uchratish qiyin. Tabiiyki bu insonlarning fikrlashi, yashash tarzi ham bir-biridan farq qiladi"[1]. Shunday ekan hamma odamlarga ham ularning orzu-istaklari, intilishlari, g'oyalari takrorlanmas ekanligini tu-shuntirib, o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytirishimiz kerak.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

G'oya-insonning tafakkur olamida paydo bo'ladigan, butun bashariyatni mushtarak maqsadlar sari yetaklaydigan fikr hisoblanadi. Bizning fikrlarimiz zamirida faqat amaliy yechimini topgan narsalar emas, balki, yangi rejalar, o'zgacha ixtirolar, taxminlar rivojlanish bosqichlari o'z aksini topadi. Bu jarayonda biz ma'lum bo'lgan bilimlarni aqlimizda sintez qilib, umumlashtirgan holda xulosalar chiqaramiz. Aflotunning fikricha: "G'oya haqiqiy borliq, biz biladigan va yashayotgan dunyo-uning soyasidir"[2]. Yaratilgan barcha tajribalar g'oyalar orqali sodir bo'ladi, uning amaliy isboti in'ikosidir. Demak inson g'oyalar va soyalar o'rtasidagi shaxs hisoblanadi.

Har bir davrning o'z ilgari suradigan g'oyasi bo'ladi. Zamon talabiga qarab ularning tushunchalari, mohiyati o'zgarib boraveradi. O'rniga yangilari paydo bo'lib, xalq ongiga singishadi. Ammo ahli bashar uchun qadrlil bo'lgan g'oyalar vaqt qozonida qaynab sayqallanib tobora rivojlanib boyib boradi. Keyinchalik umumbashariy qadriyat sifatida xalq qalbiga singadi. Shundan anglashimiz mum-kinki hozirgi ayni jadal

globallashuv jarayonida inson ongiga ta'sir ko'rsatadigan birinchi omil bu - g'oyalardir. O'z navbatida g'oyalar ham xususiyatiga ko'ra turlarga bo'linadi. Bular: badiiy, bunyodkor va vayronkor, ilmiy va xayoliy, dunyoviy va diniy, tarbiyaviy, axloqiy va estetik, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy va boshqalar.

Insonning his-tuyg'ulari o'y-xayollari, emotsiyalariga katta ta'sir ko'rsatadigan g'oya bu -badiiy g'oyadir. Xalqimizning o'tmishi, ota-bobolarimizdan meros bo'lib qolgan urf-odat, an'ana va qadriyatlarimiz, bugungi kunimiz va kelajak istiqbollarimiz, avlodlarga mana shu badiiy g'oya asosida doston, lapar, ertaklarimiz orqali yetib boradi.

Tarixdan olgan tajribalar, bugungi taraqqiyot zamonidagi shu narsa ma'lum bo'ladiki, dunyodagi g'oya va mafkuralar inson qalbida doimo ikki tuyg'u - bunyodkorlik va buzg'unchi, vayronkorlik g'oyalari asosida namoyon bo'ladi. Insonni yaratuvchanlikka, ezgu maqsadlar sari olg'a borishga davat etadigan kuch bu-bunyodkor g'oyadir. Biz tarixga qarasak azal-azaldan ezgulik va yovuzlik, bunyodkor va vayronkor g'oyalar o'rtasida qarama qarshi kurash bo'lgan.

Tajovuskorlik, buzg'unchilik, aqidaparastlik, ekstremizm, terrorizm kabi illatlarga qarshi tinchlik, adolat, mustaqillik, millatparvarlik, birdamlik bilan javob qaytarilgan va har doim ezgulik g'alaba qozongan. Bu ikki tushuncha orasidagi olshuvni birinchi prezidentimiz I.Karimov quyidagicha ta'riflaydilar : "Mening nazarimda odamning qalbida ikkita kuch - bunyodkor va hamisha kurashadi. Afsus bilan ta'kidlashimiz lozim:tarix tajribasi shundan dalolat beradiki, tabiatdagi insoniylikdan ko'ra vaxshiylik, ur-yiqit kabi hatti harakatlarni qo'zg'atib yuborishi osonroq" [3].

Bunyodkor g'oya bung'unchi illatlarga o'z ta'sirini ma'rifat asosida talqin qilishga harakat qiladi. Chunki bunday g'oyali insonlar o'z haq- huquqini bilgan, mafku-rasi mustahkam bo'ladi. Bunday xalqni esa hech qachon maxf etib bo'lmaydi

XULOSA. Har qanday yovuzlik, tubanlik botqog'iga botayotgan millatni, unda yashayotgan xalqning birgina Milliy ruhi saqlab qola oladi. Shunday ekan biz o'sib kelayotgan farzandlarimizning qalbiga o'zlikni anglash, ozodlik, vatanga sadoqat, tinchlikka shukronalik hissini singdirib borishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi. Porloq kelajagimiz sog'lom fikrli yoshlar qo'lida.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi. T: 2006.
2. Abdulvay Valiyev O'zME Birinchi jild Toshkent 2000.
3. Qurbonov D. "Adabiyot nazariyasi,, T:"Adabiyot" 2002.
4. Plato //Encyclopaedi Britannica 2002.

